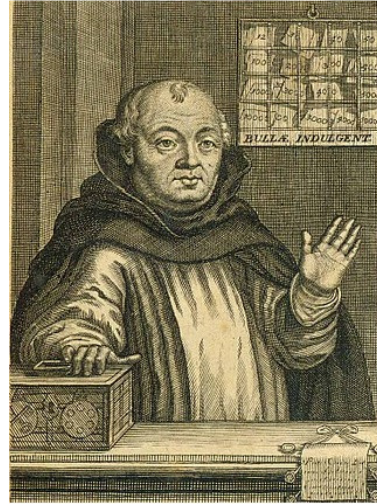


Aare Sireli memoriaal/Jüri mälumängu 2017/18. hooaja 2. voor, 11.10.2017
Küsimused: OTK (Jevgeni Nurmla, Mati Räli, Timo Tarve)

1. osa – ajalugu, majandus ja poliitika

1. Alustame nii: Selle 1844 sündinud mehe perekonnanimi oli sünnipäraselt ema neiupeelvenime järgi Vaillant, oma kõigile tuntud perenime päris ta isalt, kes suri, kui küsitav oli kaheaastane. 1888. aasta augustis võttis ta abikaasa koos kahe pojaga ette ühe 194 km pikkuse teekonna, mida loetakse esimeseks täna nii igapäevaseks asjaks. Aastal 1899 oli küsitava nimeline ja juhitud ettevõtte 572 toodetud ühikuga ühe tööstusharu maailma nr. 1 tootja. Küsitav suri 1929, tema nimi elab ühes üldtuntud kaubamärgis aga tänini. **Kellest on jutt?**

2. Martin Lutheri 500 aasta tagustest tegemistest on räägitud palju. Aga seekord küsime, kelle tegevust palju asjatundjate meelest Lutheri indulgentsivastaste teeside initsiaatoriks peetakse. 1460. aasta ringis Pirnas sündinud mees astus 1489 dominiiklaste orduusse, kelle teenistuses oli ta surmani, tegutsedes põhiliselt Saksimaal, kuid vahepeal ka Austrias, kus ta muuhulgas 1510 patuelu eest surma mõisteti. Mõjukad eestkostjad päästsid ta elu ning 1516 sai temast rahanälgas olevate paavst Leo X ja Mainzi peapiiskop Albrechti peamine indulgentsimüügi volinik. Tema rändkaupmehelik ja pealetükkiv tegevus inspireeris aasta hiljem Lutherit oma teeside formuleerimisel. Küsitav suri 1519 Leipzgis Lutheri teeside laia leviku järgselt totaalselt ärapõlatuna katku. **Kellest on jutt?**



3. "Puuder pole püssirohi, lokid pole suurtükid, pats pole mõök, ja mina, Teie majesteet, pole mitte sakslane, vaid läbinisti venelane!" See on ajaloo kuulsamaid vastuhakku väljendavaid tsitaate, mis sai lausutud millalgi 18. sajandi lõpus. Ütlejaks oli feldmarssal, kellele läks too lause maksma esiti karjääri ning aukraadi ning kuulajaks imperaator, kes oli kolm aastat hiljem sunnitud tõrksa feldmarssali aukraadi ning ametisse ennistama kuivõrd vajas tema väejuhi oskusi olulisel sõjaretkel Itaaliasse. **Kes oli selle tsitaadi autor ja kes selle kuulaja?**

4. Tegu on mütoloogilise jõega, mis oli peal- ja allmaailma piiriks, voolates 9 ringi ümber Hadese (allilma). Ühe pärimuse kohaselt sai oma nime Okeanose ja Tethyse tütre järgi, kes oli aidanud titaanidega võitlevaid jumalaid. Sama nime kandis ka muinasaegne kärestikujõgi Arkaadias, mille mürgine vesi söövitaskasutuskõlbmatuks mis tahes veesõiduki. **Mis jõgi?**

5. 1956. aasta Ungari rahvaülestõusu alguses oli Ungari suurima võimuga mees pildil olev härra. 1898 tänases Slovakkias juudi kingsepa peres sündinud mees kandis sünnipäraselt Singeri nime. Lõpetamata jäänud meditsiiniõpingute järel astus ta 1918 Ungari Kommunistlikku Parteisse. Tema edasine elu enne Teist maailmasõda oli täidetud vangistuse, NSVL-is tegutsemise ja Hispaania kodusõjas Kominterni/NKVD poolne erisaadik olekuga. Maailmasõja järgselt oli ta muuhulgas Ungari siseminister, 1956. aasta juulis nimetati küsitav Ungari kompartei esimeseks sekretäriks. Tema agressiivset raadiokõnet 1956. aasta oktoobrikuiste massimiitingute osalejate suunal loetakse Ungari rahvaülestõusu käivitajaks. Ülestõusu puhkemise pärast kõrvaldati ta Ungari Kommunistliku Partei eesotsast ning asendati Janos Kadariga. 1956. aasta järgselt elas ta mõnda aega NSV Liidus,

hiljem tegutses Budapestis põhiliselt tõlkijana (komparteist visati ta 1956. aasta järel samuti välja). Suri 1980 Budapestis. **Kellest on jutt?**



Aare Sireli memoriaal/Jüri mälumängu 2017/18. hooaja 2. voor, 11.10.2017
Küsimused: OTK (Jevgeni Nurmla, Mati Räli, Timo Tarve)

6. Mis aasta (+/- 1 a = 1 punkt)?

- Ferdinand Marcos vannutati Filipiinide eluaegseks presidendiks;
- Islandi külje all Heimaey saarel purskas Eldafelli vulkaan;
- Eurovisioni lauluvõistluse võitis Luksemburgi esindaja Anne-Marie David looga *Tu te reconnaitras*;
- Sears Tower Chicagos sai maailma kõrgeimaks hooneks, Torontos alustati CN Toweri ehitusega;
- Carl XVI Gustafist sai Rootsi kuningas;
- Avati Estonia põlevkivikaevandus;
- Sündisid teiste seas Heidi Klum ja Aleksander Tammert ning surid Lyndon Johnson, Pablo Picasso ja David Ben-Gurion.

Aare Sireli memoriaal/Jüri mälumängu 2017/18. hooaja 2. voor, 11.10.2017
Küsimused: OTK (Jevgeni Nurmla, Mati Räli, Timo Tarve)

2. osa – ajalugu, poliitika ja majandus

7. Kõik teavad erinevate asjadega seoses Pingviini jäätist, Alexander Kofkinit ja nime Estkompexim, mis neid kahte ühendas. Seekord küsime aga ühte samuti pikalt selle firmaga seotud Eesti poliitika-, majandus- ja sporditegelast. 1943 Pärnus sündinud mees lõpetas 1970 TPI keemiainsenerina ja oli 1970. ja 1980. aastatel muuhulgas Saku õlletehase peadirektor ja toiduainetööstuse minister; Toome ja Savisaare valitsustes kuni 1991. aasta lõpuni kaubandusminister ning seejärel pikemalt Estkompeximi peadirektor. Täna omab küsitav suurt osa VKG aktsiapakist. Lisaks ei ole ka sporditeematika temast mööda läinud – 1962 kuni 1968 oli ta Eesti võrkpalli (eri tasemetel) koondislane ning 1986 kuni 1993 Eesti võrkpalliföderatsiooni president. **Kellest on jutt?**
8. **Kes on ainus mitte reaalselt elanud isik, kelle Venemaa õigeusu kirik on kanoniseerinud?** Sama nime kannab ka Kuriilidel Iturupi saarel asuv üks Venemaa kõrgemaid jugsid.
9. USA lennukikandjad ja läbi ajaloo toodetud klassides, mis kannavad esimesena seda tüüpi ehitatud laeva nime. Nii on teada tuntumad *Essex*, *Independence*, *Wasp* ja teised lennukikandjate klassid. **Kelle nime kannab USA mereväe uusim, tänavu juulis teenistust alustanud lennukikandja ja sellest tulenevalt ka uus lennukikandjate klass?** Küsitav (pildil paremal) alustas teenistust USA mereväes vahetult Pearl Harbouri rünnaku järel ning teenis suurema osa oma sõjaväelase karjäärist Vaiksel ookeanil lennukikandjal *USS Monterrey*, kus jõudis tüürimehe abi-, spordiinstruktori- ja õhutõrje ohvitserina tegutsedes vanemleitnandi auastmeni.
10. Pildilolija (vasakul) Sundar Pichai juhib alates 2015. aasta oktoobrist ühte tuntud ettevõtet. **Millist?**



11. Küsime Norra ühte tuntuimat kontserni Statoili kõrval. Eeskätt laevaehituse ja naftapuurimisega tegelev konglomeraat sai alguse 1841 Oslos ning nimi tuleneb samas voolava jõe ja kaudselt ka tuntud kaitserajatisel) nimest. Kontserni suuromanik on täna miljardär ja filantroop Kjell Inge Røkke, muuhulgas kannab ettevõttega sama nime (... Brygge) ka Oslo mereäärne nn. city-kvartal. **Mis ettevõtte?**
12. Iisraeli tuntuim eriteenistus on ilmselt Mossad, mille peamiseks ülesandeks on välisluuretegevus ning operatsioonid oma kodanike kaitseks välismaal. **Millist nime kannab vähem tuntud, aga sama võimekas Iisraeli siseluure või julgeolekuteenistus ehk meie mõistes KAPO?** Organisatsiooni täispikk nimetus on heebrea keeles *Sherut ha-Bitahon haKlali*. Meie küsime aga akronüümi või kahetähelist abreviatsiooni, mille järgi on küsitav tuntud. Saladusega kaetud organisatsioonist on teada, et seal tegutseb peamiselt kolm tegevussuunda – Araabia asjade teenistus, mitte-Araabia asjade teenistus ning julgestusteenistus kõrgemate riigitegelaste ja objektide turvamiseks.

Aare Sireli memoriaal/Jüri mälumängu 2017/18. hooaja 2. voor, 11.10.2017
Küsimused: OTK (Jevgeni Nurmla, Mati Räli, Timo Tarve)

3. osa – geograafia ja loodus

13. Küklaadide suurima saare pindala on 429 km², seal elab umbes 18 tuhat elanikku. Legendide kohaselt kasvas sel saarel olevas koopas üles noor Zeus, samuti jäeti ajastul enne Trooja sõda saarele maha Kreeta printsess Ariadne, kes saarel viibides ja suutmata Theseuse armastuse kaotamisest üle olla tegi kas enesetapu või läks taevasse. **Mis saar?**
14. Ei saa me läbi ka haldusreformita – palju on viimasel ajal räägitud Saaremaa hiidvallast ja Pärnu suuremast pindalast kui New York. Küsime aga haldusreformi järgset Eesti pindalalt nr. 2 ja nr. 3 omavalitsust. Esimene neist (1465 km² ja veidi üle 5400 elaniku) tekib viie Eesti idaosa valla ühendamisel ja saab nime piirkonna kõigile tuntud koondnimetuse järgi.

Teise, pindalalt kolmanda valla pindala saab olema 1451 km² ja elanikke on üle 7000. Nime saab ta tänagi eksisteerivalt, 2013 kolme valla liitumisel sündinud ühendvallalt, selle aasta märtsis saadi oma valdusse juba ette ka tükike Harjumaad. Sellesse haldusüksusesse ühinevad samuti viis valda ja geograafiliselt on tegu Eesti mandriosa läänepoolseima omavalitsusega.

Millised on need kaks valda?

15. Hoolimata identsest värviskeemist ei ole tegemist Islandi vapiga. Küsime hoopis ühte veidi üle 4000 elanikuga, tõenäoliselt 7. sajandil bütsantslaste poolt asutatud Aadria mere äärsel linna, mis asub samanimelise lahe ääres (pildil). Linna nimi tähendab eri tõlgendustes punast või tuld, 1283-1797 kuulus linn Veneetsia impeeriumi koosseisu. Sellest ajastust pärinevad ka tänased linna põhivaatamisväärsused, näiteks kindlustused, püha Jüri katedraal jne. Linna tuntuim poeg on helilooja ja viiuldaja Giuseppe Tartini, kelle nimega on ka linna keskväljak. Muuhulgas on tegu ka esimese Balkani poolsaare linnaga, kus 1909 rajati (küll lühiajalise elueaga) trollibussiliiklus ja esimese Ida-Euroopa kommunistliku riigi linnaga, kus tumedanahaline linnapea (kes ametis ka tänagi). Oma riigi merepiiril loetakse linna peamiseks turismiatraktsiooniks. **Mis linn?**



16. Küsitav on jahvatatud seesamiseemnetest valmistatud pasta. Seda müüakse nii värselt kui ka konserveeritult. Seda pastat kasutatakse idamaises köögis liha- ja aedviljatoitude maitsestamiseks. Samuti võib seda kasutada võileivakattena. Tähtis komponent falafelis ja hummuses. **Mis nime see pasta kannab?**
17. Suur Hiina kanal on maailma pikim kanal, mille pikkuseks on 1776 km. **Milliseid kahte jõge see ühendab?**
18. See on üks tähtsamaid komponente selgroogsete ajus. Ta kuulub aju limbilisse süsteemi ja on seotud emotsioonide, ruumitaju ja informatsiooni salvestamisega lühiajalisest mälest pikaajalisse mälli. Tema nimetus tuleb Veneetsia anatoomilt Aranzilt, kes leidis sellel sarnasusi merihobuga. Inimestel on neid kaks – mõlemas ajupooles üks. Alzheimeri sündroomi puhul on küsitav esimene aju osa, mis saab kahjustada. **Nimetage see aju osa.**

4. osa – geograafia, loodus ja teadus

19. See on Tais ja Sunda saartel kasvava stüüraksi tugeva vanilliinilõhnaga vaik, mida tarvitatakse lõhnaainena ja ravimite maitsestamiseks. Samanimelist värvuse ja lõhnata antiseptilise toimega hapet sisaldub paljudes taimedes (seda toodetakse ka tehislikult, muuhulgas ka Eestis). **Mis vaik, hape?**

20. Kuulete ühte geograafilise nimega bändi. **Mis nime see ansambel, mille eeslaulja on Malta juurtega, kannab?**

21. Selle pildil oleva eksootilise välimusega lille kodumaa on Lõuna-Aafrika. Tegemist on banaaniliste sugukonna esindajaga. Kogu maailmas on lill äärmiselt hinnatud nii lõike- kui ka potilillena. **Mis lill?**



22. Need jässaja kehaehitusega kukrulisid kaabivad endale ruumikate käikude ja kambritega allmaalinnaid. Nad võivad olla 130 cm pikad ja kaaluda kuni 40 kg. Nad on kangurude järel suuruselt teised kukkurloomad. **Mis loomad?**

23. Küsime kahte küllaltki lühikest ning samanimelist jõge.

Esimese jõe pikkus on 76 km ja kulgeb ta põhiliselt Horvaatias Šibenik-Knini maakonnas. Samanimeline rahvuspark on oma jugade ja Aadria merre suubumise deltaga üks tänase Horvaatia suuremaid turistiattraksioone.

Teine, 94 km pikkune jõgi kulgeb Lõuna-Sloveenias ja suubub Sava jõkke. Enim on seda nime tuntuks teinud Novo Mesto linn nii sealse ravimikontserni kui ka pallimängusatsi kaudu. Näete pildilt ka vaadet jõele Novo Mestos.



Mis nimi neid jõgesid ühendab?

24. Ta on Eesti hüdrobioloogia rajajaid. 1929-1935 Eesti Loodusuurijate Seltsi esimees. 1940. aasta juulis määrati ta esimeseks nõukogudeaegseks Tartu riikliku Ülikooli rektoriks. **Kellest on jutt?**

5. osa – varia

25. See Volkswageni mudel on tänaseks jõudnud kuuenda mudelipõlvkonnani. Mudeli vaimseks isaks loetakse Hollandi Volkswageni importöör Ben Pon, kes 1947 Volkswageni Wolfsburgi tehases viibides sirgendas joonistusploki servale universaalse transport-veosõiduki skitsi. Esimene selle mudeli põlvkond läks, kasutades „põrnika“ agregate, tootmisse 1950, tänaseks on seda mudeliperekonda (koos eri lisanimeliste derivaatidega) valmistatud üle 12 miljoni. Tegemist on igapäevase külalisega ka Eesti tänavaliikluses. **Mis mudel/mudeliseeria?**

26. Küsitava arhitekti ema oli tuntud kirjanik. Tema loomingu hiliseima perioodi esindajad on näiteks Rocca al Mare kaubanduskeskus, samas kõrval asuv tornmaja (nn. Audi maja) ja Tallinna Swissotel. Pildil näete aga tema noorusperioodi tähtteost (mis tänastes oludes paras kurioosum) – nimelt EKP genossede Valgeranna puhkebaasi kino-mängudemaja. **Kellest (1946-2013) on jutt?**



27. Tegemist on maailma suurima tarbekunstide ja moeala muuseumiga. 1852. aastal rajatud muuseumi külastab igal aastal ligi 3 miljonit inimest ja kogudes on ligi 4,5 miljonit säilikut. Muuseumi ruumide pindala on üle viie hektari. **Mis nimeline on see Londonis asuv muuseum?**

28. Esimesed selle ala maailmameistrivõistlused peeti aastal 1953 Kanadas Cobourgis, läbi aastate on nimetat MM-il edukaimad olnud Briti saarte esindajad. Võistlusi korraldab rahvusvaheline organisatsioon on lühendiga WPO, Eesti on (pausidega) olnud MM-il esindatud aastast 1989. WPO tänase kava järgi saab Eesti seda MM-i võõrustada aastal 2026. Viimaste aastate edukaimad Eesti esindajad antud alal on Mait Pajo, Raido Kunila, Jüri Lai ja Indrek Zilensk. **Mis MM?**

29. Lõunakorealasest Young-Seok Parkist sai 2005. aastal esimene inimene, kes tegi seiklejate niinimetatud suure slämmi. Seiklejate suure slämmi tegemiseks tuleb ronida kõigi seitsme mandri kõrgeimasse punkti („seitse tippu“), jõuda jalgsi põhja- ja lõunapoolustele ning... **Millega peab veel hakkama saama?**

30. Kuulete 1980te alguse populaarset Briti bändi. Koos UB40-ga on ansambel 1980. aastate rekordiomanik Briti singlitabelis veedetud nädalate arvu kohalt (216 nädalat). Ansambli liikmed on juba pikaajaliselt olnud: Graham „Suggs“ MacPherson, Chris Foreman, Mike Barson, Daniel Woodgate, Lee Thompson ja Mark Bedford. **Mis ansambel?**

6. osa – teadus ja tehnika

31. Paljudel tänapäeval mobiiltelefonidel (eriti kõrgemas hinnaklassis) kuulub varustusse ka juhtmevaba laadimine. Selle tehnilise lahendusele eksisteerib mitu konkureerivat standardit, kuid levinuim on 2008-2009 Wireless Power Consortiumi poolt välja töötatud lahendus. Selle kaheaheline nimi tähistab hiina keeles energiovoolu. Samanimelised on olnud ka paljud tänase Hiina alal eksisteerinud riigid ja riigikesed, millest viimane sõltumatu muundus ca 939 pKr lõuna-Tangi riigiks. **Mis nimelise standardiga tegu?**
32. Erarahastusega kosmosefirmad on raketikasutustes aina edukamad. Tehnikavisionäärist ärimehe Elon Muski kosmosefirma *SpaceX* ja Richard Bransoni firma *Virgin Galactic* raketikatsetusi saadab enamasti suur meediakära. Nende varjus toimetab aga kolmaski suurärimees oma kosmosekompaniiga *Blue Origin*. **Kes?**
33. See Austraalias sündinud füüsik avastas 1912. aastal Röntgeni kiirte difraktsiooni kristallides ja formuleeris selle teemalise seaduse. Koos sama nime kandva isaga teenis ta 1915. aastal Nobeli füüsikapreemia. Tõlga 25-aastasena oli ta sel hetkel (ning on ka tänagi, enam kui sajand hiljem!) noorim Nobeli füüsikapreemia laureaat. Hiljem, pärast Teist maailmasõda olid küsitava huviorbiidis ka DNA-uuringud – ning ta oli üks Watsoni ja Cricki põhilisi toetajaid ja taustajõude. **Kellest on jutt?**
34. Pärast krahvi Zeppelini surma 1917. aastal seostus Saksamaa õhulaevade edu eeskätt meie küsitava mehega. See 1868 Põhja-Saksamaal Flensburgis sündinud ja 1954 Friedrichshafenis surnud mees sattus Zeppelini juurde tööle esialgu ajakirjanikuna, kelle esimesed kirjutised Zeppelini katsetustest olid küllaltki kriitilise tooniga kirjutatud. 1911 omandas ta õhulaeva kaptenipaberid ning pärast 1917. aastat sai ta Zeppelini tehaste juht. Tema algatusel ehitati muuhulgas kõige tuntum õhulaev LZ 127 „Graf Zeppelin“ ning ta oli tuntuimatel selle reisidel laeva kapteniks. Lisaks kaaluti teda 1932. aastal ka Hitleri vastaskandidaadina Saksamaa presidendivalimistel. Lahkhelide tõttu valitsevate poliitiliste vaadetega kõrvaldati ta 1930ndate teisel poolel Zeppelini tehaste juhtimisest, muuhulgas nõrgendasid tema järglased tuntavalt ka õhulaevatranspordi ohutusalaseid nõudeid (näiteks vaidlus heelium vs vesinik, mida loetakse ka Hindenburgi katastroofini viinud teguriks). **Kellest on jutt?**
- 
35. See ettevõtte rajati 1984 Stanfordi ülikooli juures tegutsenud abielupaar Sandra Lerner ja Leonard Bosacki poolt tootmaks võrguseadmeid...kasutades esialgu Stanfordi arvutiteaduse laboreist kopeeritud tarkvara. Ettevõtte logo kujundati inspireerituna Kuldvärava sillast. Tänapäevaks on tegu maailmas oma valdkonna juhtiva ettevõttega, turuliidriga võrguseadmete (switchid, ruuterid) alal. Paralleelselt tegeldakse ka pilveteenuste ja muude analoogsete tänapäevade äridega. Aastal 2000 oli lühiajaliselt tegu ka maailma üldse väärtuslikuma ettevõttega turuväärtusega ca 500 miljonit tollast USA dollarit. **Mis ettevõttest me räägime?**
36. Pärast selle valmimist 1936. aastal kuulutati see otsemaid kaheksandaks maailmaimeks. See oli esimene ehitis, mille puhul oli kasutatud rohkem kive kui Giza püramiidis. Selle ehitamiseks kulus 25 000 töölisel viis aastat. Ehitustööde käigus hukkus 96 inimest. Arhitekt Gordon Kaufmann muutis alguspärase insener-tehnilise kavandi *art deco* stiilis projektiks. **Mis rajatis?**

7. osa – sport

37. Uwe Hohni 1984. aastal visatud odaviske maailmarekord 104.80 jahmatas maailma. Jahmatas sedavõrd, et IAAFi eestvõttel muudeti odade raskuskeset ja pikendati oda tagumist otsa. Nn. vana tüüpi odadega visatud rekordid tühistati 1990. aastal. **Kelle poolt visatud, seni kehtinud odaviske maailmarekordi Hohn ületas?** Varasem mark oli olnud 99.72. Rahvusvahelisel tasemel jõudis küsitav võita vaid ühe tiitlivõistluse medali – MM-hõbeda ning kaks oma maailmajao meistritiitlit.

38. Sloveenia tuntud spordifenomenile ei ole 2017 lisa andnud teps mitte ainult korvpallimeeskond. Pildil olev 1990 Slovenj Gradeci linnas sündinud daam on peagi algaval olümpiahooajal ühe taliolümpia programmi prestiižseima ala valitsev maailmameister, lisaks ka oma ala eelmise maailma karika hooaja üldarvestuse nr. 2. **Kes?**



39. Küsime kahte ühesuguste nimedega sportlast. Üks on ainuke Eesti maadleja, kes on võistlustel võitnud Aleksandr Karelini. Teine on nii kolmekordne Stanley Cupi võitja kui ka kolmekordne maailmameister. **Nimetage nende ühine nimi.**

40. 1980. aastate Prantsusmaa jalgpallikoondise üks tuntumaid osi oli nn. maagiline ruut. Selle kolm tuntuimat osalist olid Michel Platini, Alain Giresse ja Jean Tigana. Kes aga oli neljas mees? 1959 Hispaanias Tarifas sündinud kaitsev poolkaitsja mängis oma profikarjääri edukaimad aastad Pariisi SG-s ja RC Parisis, Prantsusmaa koondises osales 60 mängus ja lõi 6 väravat. Prantsusmaa kodanikuks sai küsitav naturalisatsiooni teel alles 1981. Hiljem on tegutsenud treenerina (mh PSG-s, Bilbao Athleticus ning Iisraeli ja Guinea koondiste juures). **Kes?**

41. Pikka aega kandis pildil olija ajaloo noorima F1 Suure Auhinna sõidu võitja aunime. See 1937 sündinud mees teenis selle ajaloolise võidu 22-aastaselt 1959. aasta USA GP-l. Ta osales ajavahemikus 1958 kuni 1970 sajalt GP-l, võitis neist 4 ning 1960 tuli Jack Brabhami järel MM-hõbedale, lisaks võitis koos kaasmaalase Chris Amoniga 1966. aasta Le Mansi 24 tunni sõidu. Küsitav hukkus 1970 Inglismaal Goodwoodis Can-Ami sportauto testsõidul juhtunud avariis. Autospordis on tema nimi siiani aga aktuaalne. **Kellest on jutt?**



42. 1972. aasta Müncheni olümpiamängudel lõppes kahel alal USA sportlaste ainuisikuline domineerimine olümpiavõitjatena. Mõlemal alal olid ameerika sportlased võitnud kuldmedalid alates selle olümpiamängude kavva lülitamisest ja mõlemal puhul päädis ameeriklaste kullata jäämine suure skandaaliga. **Millistel aladel?**

8. osa – muusika, film, teater, kirjandus, kunst

43. 2016. aasta Euroopa Filmiauhindade tseremoonial kuulutati aasta parimaks filmis „Toni Erdmann“. Esmakordselt nimetatud auhindade 29-aastase ajaloo jooksul oli aasta tippfilmi lavastaja naine. **Kes?**

44. Pildil nähtavast 28 000 elanikuga linnas asuvas palees paiknevast purskkaevust on loodud poeem (1824), lühifilm (1910), ooper (1911) ja neljavaatuseline ballett (1934). **Mis on selle purskkaevu ja nimetatud loometeoste ühine nimi?**



45. See tuntud romaan ilmus esimest korda aastal 1988. Raamat kirjeldab põhiliselt India päritolu näitlejate ja nende lähedaste elu ja seiklusi Londonis ja Mumbais. Selle teose eeskujuna on nimetatud Mihhail Bulgakovi romaani „Meister ja Margarita“. **Nimetage autor ja teos.**

46. Näete pildil täna 36-aastast USA püstijalakoomikut. Manhattanilt pärit naisterahvas jõudis 2015 Time'i poolt koostatud maailma mõjukaimade nimistus 100 esimese sekka. Oma koomikutegevust alustas küsitav 2004, kuid tõelise tuntuse (koos paljude auhindade ja tõelise rambivalgusega) teenis ta alates aastast 2013, mil Comedy Centrali kanalil lansseeriti tema sari *Inside...* **Kellest käib jutt?**



47. Küsime Hispaania päritolu, põhiliselt 6/8 ja 3/8 taktimõõdus paaristantsu ning samas ka lauluvormi. Seda esitatakse tavaliselt kitarri ja kastanjettide saatel, selle vormi laulud algavad instrumentaalse avamänguga, millele järgnevad lauldavad väga erinevakõlalised variatsioonid. Esimesed ülestähendused sest muusikavormist pärinevad 18. sajandi algusest. Rockmuusika ajalukku on SELLE oma legendaarsetes tekstides kirjutanud muuhulgas Queen ja Procol Harum. **Mis tants/lauluvorm?**

Aare Sireli memoriaal/Jüri mälumängu 2017/18. hooaja 2. voor, 11.10.2017

Küsimused: OTK (Jevgeni Nurmla, Mati Räli, Timo Tarve)

- 48.** Näete tänast Draamateatri (teise põlvkonna) näitlejat. Sündinud 1981 Tallinnas, lõpetanud lavaka 22. lennu, aastail 2006-2014 teenis leiba Vanemuise teatris. 2014. aastast on Draamateatri palgalehel. Mänginud ka filmides („Malev“, „Taarka“, „Seenelkäik“ jne). **Kellest on jutt?**



9. osa – kirjandus, kunst, teater, muusika, film

49. Tema tekste on kasutanud teiste seas Sõpruse puistee, Metro Luminal, Vennaskond, Kosmikud, The Tuberkuloited. Kokku on helindatud umbes 150 tema teksti. 2015 sai Tuglase novelliauhinna ja 2017. aastal Eesti Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitali aastapreemia. **Kellest on jutt?**
50. Kuulete Emir Kusturica peaaegu ihuheliloojat. See 1950 Sarajevos sündinud, kuid viimased kümnendid põhiliselt Belgradis ja Pariisis elanud mees oli pea 20 aastat tollase Jugoslaavia ühe populaarseima rockbändi *Bijelo Dugme* laulja ja kitarrist, 1989, pärast *Bijelo Dugme* laialiminekut pühendus klassikalise muusika loomisele, peale Kusturica kuuluvad ta koostööpartnerite hulka ka teiste seas Nana Jorjadze, Patrice Chereau ja Pedro Almodovar (filmis *Kika*). Üle maailma on ta andnud kontserte Pulmade ja Matuste orkestriga, muuhulgas on kontserte antud ka okupeeritud Krimmis ja Auschwitzis. **Kes?**
51. 1831. aasta Pariisi Salongi näitusel põhjustas see maal sensatsiooni ja kuigi kuningas Louis-Philippe ostis selle töö heakskiidu märgiks ära, otsustas ta seda avalikkusele mitte näidata, pidades seda liialt plahvatusohtlikuks. **Nimetage maal ja selle autor.**
52. Küsime meest, kes Miloš Formani filmis *Amadeus* Antonio Salieri kehastamise eest teenis 1985 nii parima meespeaosatäitja Oscari kui ka Kuldgloobuse. Sündinud 1939 Pittsburghis assüürlasest isa ja itaalia päritolu ema järeltulijana on küsitav mänginud ka muuhulgas filmides nagu *Arminägu*, *Kõik presidendi mehed*, *Võimas Aphrodite*. Väga aktiivne on ta ka teatrilavadel, eriti New Yorgis ja Shakespeare'i näidendites. **Kellest on jutt (vt ka vasakpoolset pilti)?**



53. Näete pildil ühe itaalia skulptori ja kunstniku (1865-1942) uksele sepiatunud autoportreed. Küsitava tuntuim töö „Triumpf“ pälvis 1923. aastal välja kuulutatud rahvusvahelisel konkursil võidu ning oli 76 aastat teatud regulaarsusega teatud tähelepanu suureks subjektiks. **Kelle autoportree ja milline tähelepanu?**



54. Näete parempoolsel pildil 1972. aastal esilinastunud filmi „Blood Compact“ peaosalist. Aastakümneid hiljem sai temast oma riigi president. Pärast presidendi ametiaja lõppu hiiglasliku korruptsiooni eest süüdimõistetu. Pärast vanglast vabanemist oma riigi pealinna linnapea. **Kes on pildil?**

10. osa – varia

55. See 1954 Michiganis, Monroe linnas, Hudsoni perekonnanimega (mis pole aga õige vastus!) sündinud naisterahvas jõudis laiemale rahvale teadvusesse 1970ndate lõpus-1980ndate alguses, mil kolmel aastal järjest poseeris *Sports Illustrated Swimsuit Issue* esikaanel. Ta on tegutsenud nii modelli, näitleja (mitu *National Lampooni* seeria filmi), ärinaise kui ka loomaõigustlasena. Täna 100 miljoni dollari ligi olev varandus on tulnud tal eeskätt kinnisvaraga tegelemisest. Küsitav on olnud neli korda abielus ja tal on kolm last. Tuntuim abikaasast ja esiktütre Alexa Ray isa on Billy Joel, kelle mitmetes muusikavideotes on küsitav ka esinenud. Kes (vt ka pilti)?



56. Selle, üle maailma levinud tegevuse kohta leidub juba tähendusi Hiina Han'i dünastia ajastust enam kui 2000 aastat tagasi. Esimesed ülestähendused nimetasid selle *shoushilingiks*, edasi Jaapanisse levis ta kui *sansukumi-ken* ehk „kolm, kes kardavad üksteist.“ 19. sajandil Euroopasse jõudes sai see nii menukaks, et Londonis moodustati suisa sellenimeline klubi, mis peagi arenes üleilmseks organisatsiooniks ning kolides Torontosse omas 1925. aastaks enam kui 10 000 liiget. Küsitaval tegevusel on oma strateegiad ja ka algoritmid, mis põhinevad tuntud matemaatiku Andrei Markovi loodud nn. ketil. Millisest ajaviitest käib jutt?
57. Lõuna-Aafrika Vabariigist on alguse saanud kaks filosoofilist kontseptsiooni. Üks on Mahatma Gandhi „passiivne vastupanu“ (*satyagraha*). Teise filosoofia juured ulatuvad tuhandete aastate taha ning see pöörab erilist tähelepanu ustavuse ja lojaalsuse mõistele inimestevahelistes suhetes ja on seotud usuga kõigi inimeste seotusesse ja ühtsusse. Mis filosoofiline kontseptsioon? Muide, sama nime kannab ka kõige populaarsem Linuxi distributsioon.
58. See kirjandustegelane ilmus esmakordselt välja William Shakespeare'i näidendis „Veneetsia kaupmees“ (ca 1600). Tegemist on Shakespeare'i teoses rikka juudist liigkasuvõtjaga, kes nimetat näidendi peategelase Antonioga sõlmib tehingu intresside küsimisest loobumiseks, kui Antonio võlgade mitte õigeaegsel tagasimaksmisel oma kehast tüki liha loovutab. Lõppkokkuvõttes jäi küsitav ikkagi teoses kaotajaks ja oli sunnitud vastu võtma ristiusu. Kes on see tegelane, keda on kehastanud mh ka eelmises mänguosas küsitud F.Murray Abraham?
59. Jättes välja Luksemburgi, Küprose ja Malta, siis millisel Euroopa Liidu liikmesriigil on kogunenud olümpiamängudel kõige vähem medaleid – 24 suvist ja 0 talvist?
60. Viimase küsimusena: Kuulete omanäolist käsitlust Euroopa Liidu hümnist ehk Beethoveni 9. sümfooniast. Kes laulab?

Aare Sireli memoriaal/Jüri mälumängu 2017/18. hooaja 2. voor, 11.10.2017

Küsimused: OTK (Jevgeni Nurmla, Mati Räli, Timo Tarve)

Vastused:

1. Carl Benz (MR)
2. Johann Tetzel (MR)
3. Aleksandr Suvorov, Paul I-d (TT)
4. Styxi jõgi (JN)
5. Ernö Gerö (MR)
6. 1973 (MR)
7. Ants Laos (MR)
8. Ilja Muromets (JN)
9. Gerald Rudolph Ford, USA president 1973-77 (TT)
10. Google Inc. (MR)
11. Aker (MR)
12. Shin-Bet (TT)
13. Naxos (MR)
14. 2. Alutaguse; 3. Lääne-Nigula (MR)
15. Piran (Sloveenia, it. k. Pirano) (MR)
16. Tahhiini (JN)
17. Huanghe jõge Jangtse jõega (JN)
18. Hipokampus (JN)
19. Bensoe/bensoehape (JN)
20. Texas (MR)
21. Kuninglik strelitsia (rahvasuus paradiisilinnulill) (JN)
22. Vombatid (JN)
23. Krka (MR)
24. Heinrich Riikoja (JN)
25. Transporter/T-seeria (hilisemad derivaadid nagu Caravelle ja Multivan annavad 1 p) (MR)
26. Meeli Truu (ema Silvia Truu) (MR)
27. Victoria ja Alberti muuseum (JN+MR)
28. Künnivõistlused (MR)
29. Vallutama kõik 14 üle 8000 m kõrgust mäetippu (JN)
30. Madness (MR)
31. QI (MR)
32. Jeff Bezos, Amazoni omanik (JN)
33. Lawrence Bragg jr. (MR)
34. Hugo Eckener (MR)
35. Cisco Systems (MR)
36. Hooveri tamm (JN)
37. Tom Petranoff, algul USA, hiljem LAV odaviskaja (TT)
38. Ilka Štuhec, naiste kiirlaskumise 2017. aasta MM (MR)
39. Sergei Fjodorov (JN)
40. Luis Fernandez (MR)
41. Bruce McLaren, McLareni F1 meeskonna asutaja (MR)
42. Meeste korvpall, meeste teivashüpe (TT)
43. Maren Ade (JN)
44. Bahtšisarai purskkaev (TT)
45. Salman Rushdie, „Saatanlikud värvid“ (JN)
46. Amy Schumer (MR)
47. Fandango (sisaldub Queeni *Bohemian Rhapsody* ja Procol Harumi *A Whiter Shade Of Pale*'i tekstides) (MR)
48. Markus Luik (isa Sulev Luik) (MR)
49. Mait Vaik (JN)
50. Goran Bregovic (MR)
51. Eugene Delacroix „Vabadus viib rahva barrikaadidele“ (JN)
52. F. Murray Abraham (MR)
53. Giuseppe Cassioli, olümpiamedalid (aastail 1928-2004) (TT)
54. Joseph Estrada, Filipiinide hilisem president ja tänane Manila linnapea (TT)
55. Christie Brinkley (MR)
56. Mäng Kivi-paber-käärid (TT)
57. Ubuntuism (Linuxi distributsioon Ubuntu) (JN)
58. Shylock (MR)
59. Portugal (edasi Leedu 25+0, Läti 19+7 ja Iirimaa 31+0) (JN)
60. Rowan Atkinson (TT)